

กระบวนการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด Health Security Fund Management Process at Local Level in Selaphum District Roi Et Province.

วิม เหมโส¹ และอลงกรณ์ อรรคแสง²

Wim Hemso¹ and Alongkorn Akkasaeng²

¹นักศึกษา ปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

²อาจารย์ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹Master Student of Political Science Mahasarakham University

²Lecturer from the College of Politics and Governance Mahasarakham University

Corresponding Author Email: 62011380007@msu.ac.th

Received: 18 June 2021

Revised: 30 August 2021

Accepted: 5 September 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาความแตกต่างของกระบวนการบริหารจัดการของคณะกรรมการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นระหว่างกองทุนที่มีผลการประเมินระดับ A+ และ B อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และ 2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในกระบวนการบริหารจัดการของคณะกรรมการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นระหว่างกองทุนที่มีผลการประเมินระดับ A+ และ B อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ คณะกรรมการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น โดยคณะกรรมการกองทุนฯ 2 แห่ง ๆ ละ 17 คน จำนวน 2 กองทุน จำนวน 34 คน เป็นการเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสัมภาษณ์และเอกสารมาวิเคราะห์ประมวลตีความในเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ความแตกต่างของกระบวนการบริหารจัดการของคณะกรรมการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นระหว่างกองทุนที่มีผลการประเมินระดับ A+ และ B อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด คือ กระบวนการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นของอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับ A+ มีความแตกต่างกับกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น ของอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับ B และ 2) การบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นระหว่างกองทุนที่มีผลการประเมินระดับ A+ และ B อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย (1) ด้านการบริหารกองทุน (2) ด้านการจัดทำแผนงานโครงการ (3) ด้านงบประมาณ (4) ด้านคณะกรรมการบริหารกองทุน

คำสำคัญ: กระบวนการ, บริหารจัดการกองทุน, หลักประกันสุขภาพ

Abstract

The purposes of this study were 1. To study the differences in the management processes of the Health Security Fund Administration Committee at the local level between funds with A+ and B assessment results Selaphum District Roi Et Province and 2. To study the recommendations and guidelines on the Board's management process. Manage the health insurance fund at the local level between funds with A+ and B assessment results Selaphum District Roi Et Province. is a qualitative research The research tool was a semi-structured interview form The target group is the Health Security Fund Management Committee at the local

level. The committees of 2 funds, 17 people each, 2 funds, 34 people, was a specific sample selection. Then use the information gathered from interview forms and documents to analyze, process and interpret the content. The research results were found as follows; 1) The difference in the management process of the local health security fund management committee between funds with A+ and B assessment results was found that the local health security fund management process with A+ assessment results. Which is different from the process of managing the local health insurance fund with a grade B assessment. and 2) The management of health insurance funds at the local level between funds with A+ and B assessments in Selaphum District Roi Et Province consists of: (1) Fund Management (2) Project planning (3) Budget and (4) Fund Management Committee.

Keywords: Process, Administration Funds, Health Insurance.

บทนำ

ในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่เพื่อให้เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ “เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลดำเนินงานและบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ พ.ศ.2561” เพื่อความชัดเจนในการดำเนินงานและบริหารจัดการกองทุนฯ เพื่อให้เป็นไปตามลักษณะของกิจกรรมที่จะของบประมาณสนับสนุนจากกองทุนฯ ซึ่งได้กำหนดลักษณะกิจกรรมไว้ 5 ประเภท ได้แก่ 1) กิจกรรมสนับสนุนหน่วยบริการหรือสถานบริการหรือหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ในการจัดบริการปฐมภูมิเชิงรุก 2) กิจกรรมสนับสนุนให้กลุ่ม หรือองค์กรประชาชน หรือหน่วยงานอื่นในพื้นที่ ได้ดำเนินงานตามแผนงานโครงการ หรือกิจกรรม สร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค 3) กิจกรรมสนับสนุนและส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค การฟื้นฟูสมรรถภาพ และการรักษาพยาบาลระดับปฐมภูมิเชิงรุกของศูนย์เด็กเล็กหรือศูนย์พัฒนาและฟื้นฟูคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและคนพิการ หรือศูนย์ชื้ออื่นที่ดำเนินกิจกรรมในลักษณะเดียวกันนี้ 4) กิจกรรมสนับสนุนหน่วยค่าใช้จ่ายในการบริหารหรือพัฒนากองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ และ 5) กิจกรรมสนับสนุนการดำเนินงานกรณีเกิดโรคระบาดหรือภัยพิบัติในพื้นที่ (National Health Security Office, 2009) การดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ที่ผ่านมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 เรื่อยมาจนถึงปี พ.ศ. 2557 การดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ ครอบคลุมทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเสลภูมิได้ดำเนินการจัดตั้งกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ครอบคลุมครบทุกพื้นที่เมื่อปี พ.ศ. 2553 โดยเป็นกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่เทศบาล 9 กองทุน และกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ อบต. 8 กองทุน รวม 17 กองทุน ผลการติดตามประเมินผลการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ในพื้นที่อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ในปีงบประมาณที่ผ่านมา (2563) พบว่า การดำเนินงานของกองทุนฯ ยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับที่น่าพอใจ จากผลการประเมินการบริหารจัดการกองทุน ซึ่งเป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการของคณะกรรมการเพื่อให้กองทุนประเมินตนเองและผู้เกี่ยวข้องประเมินกองทุน ซึ่งจะช่วยตรวจสอบการดำเนินงานว่ามีความครบถ้วน ถูกต้อง และควรที่จะพัฒนางานด้านใดบ้าง โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินไว้ 3 หมวด คือ การบริหารจัดการกองทุน (30 คะแนน) 4 ประเด็น การมีส่วนร่วม (30 คะแนน) 4 ประเด็น และผลลัพธ์การดำเนินงาน (40 คะแนน) 6 ประเด็น รวมทั้งสิ้น 14 ประเด็น คะแนนรวม 100 คะแนน ทั้งนี้ได้แบ่งระดับการประเมินเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับ A+ เท่ากับ 90 - 100 คะแนนเป็นกองทุนที่มีศักยภาพสูงและสามารถเป็นศูนย์เรียนรู้ ระดับ A เท่ากับ 70 - 89 คะแนน เป็นกองทุนที่มีศักยภาพดี ระดับ B เท่ากับ

50 - 69 คะแนน เป็นกองทุนที่มีศักยภาพปานกลาง และระดับ C น้อยกว่า 50 คะแนน เป็นกองทุนที่ยังขาดความพร้อมต้องเร่งพัฒนา

ผลการประเมินการบริหารจัดการกองทุนในปีที่ผ่านมา จำนวน 17 กองทุน พบว่า มีกองทุนที่มีผลการประเมิน ระดับ A+ จำนวน 2 กองทุน คิดเป็นร้อยละ 11.8 ประกอบด้วย 1) กองทุนเทศบาลตำบลนาเมือง 2) กองทุนเทศบาลตำบลวังหลวง ระดับ A จำนวน 6 กองทุน คิดเป็นร้อยละ 35.3 ประกอบด้วย 1) กองทุนเทศบาลตำบลเกาะแก้ว 2) กองทุนเทศบาลตำบลเสลภูมิ 3) กองทุนเทศบาลตำบลขาว 4) กองทุนเทศบาลตำบลเมืองไพร 5) กองทุน อบต.ศรีวิสัย 6) กองทุน อบต.ภูเงิน ระดับ B จำนวน 9 กองทุน คิดเป็นร้อยละ 52.9 ประกอบด้วย 1) กองทุนเทศบาลตำบลหนองหลวง 2) กองทุนเทศบาลตำบลพรสวรรค์ 3) กองทุนเทศบาลตำบลนาแซง 4) กองทุน อบต.นาเลิง 5) กองทุนเทศบาลตำบลท่าม่วง 6) กองทุน อบต.นางาม 7) กองทุน อบต.เหล่าน้อย 8) กองทุน อบต.นาโพธิ์ และ 9) กองทุน อบต.บึงเกลือ จากการประเมินการบริหารจัดการกองทุน พบว่า กระบวนการบริหารจัดการกองทุนขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมคิด ร่วมวางแผนร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมตัดสินใจและร่วมดำเนินการ กระบวนการบริหารจัดการยังไม่มีประสิทธิภาพ กิจกรรมดำเนินงานด้านสุขภาพไม่ตอบสนองความต้องการประชาชนโดยแท้จริง ซึ่งผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างกระบวนการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นในอำเภอเสลภูมิที่มีผลการประเมินผลงานระดับ A+ และ B โดยเลือกกองทุนที่มีลักษณะขององค์กรใกล้เคียงกันในเรื่องของขนาดองค์กร ทรัพยากรที่ใช้ และพื้นที่ใกล้เคียงกัน เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการของคณะกรรมการบริหารกองทุนว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (การบริหารจัดการกองทุนในปีที่ผ่านมา, 2563)

ดังนั้น จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการกระบวนการบริหารจัดการของคณะกรรมการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นที่มีผลการประเมินระดับ A+ และ B อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาคาดว่าจะเป็นประโยชน์กับบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนพัฒนา และสนับสนุนการมีส่วนร่วมและการบริหารจัดการในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพของคณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความแตกต่างของกระบวนการบริหารจัดการของคณะกรรมการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นระหว่างกองทุนที่มีผลการประเมินระดับ A+ และ B อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในกระบวนการบริหารจัดการของคณะกรรมการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นระหว่างกองทุนที่มีผลการประเมินระดับ A+ และ B อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย** ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น จำนวน 2 แห่ง ๆ ละ 17 คน จำนวน 2 กองทุน รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 34 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง
2. **เครื่องมือการวิจัย** ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)
3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และจากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกันของเรื่องนั้น และนำเสนอข้อมูลเป็นข้อความแบบบรรยายมาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การศึกษาความแตกต่างของกระบวนการบริหารจัดการของคณะกรรมการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นระหว่างกองทุนที่มีผลการประเมินระดับ A+ และ B อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิจัยพบว่า ความแตกต่างของกระบวนการบริหารจัดการของคณะกรรมการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นระหว่างกองทุนที่มีผลการประเมินระดับ A+ และ B อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด คือ กระบวนการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นของอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับ A+ มีความแตกต่างกับกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น ของอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับ B

2. การศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในกระบวนการบริหารจัดการของคณะกรรมการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นระหว่างกองทุนที่มีผลการประเมินระดับ A+ และ B อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิจัยพบว่า ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารกองทุน คณะกรรมการบริหารกองทุนยังขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อปรับ หรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ที่ไม่สามารถพัฒนาทักษะการปฏิบัติงาน รวมถึงการต่อยอดขยายโครงการกิจกรรมจัดการกองทุนให้ตอบสนองการแก้ไขปัญหาและสร้างเสริมสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ 2) ด้านการจัดทำแผนงานโครงการ การกำหนดนโยบาย ด้านสุขภาพในพื้นที่การวิเคราะห์ ปัญหาสุขภาพ การกำหนดนโยบายด้านสุขภาพหรือแผนสุขภาพของกองทุน การสร้างและใช้แผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ ยังดำเนินการไม่ครบถ้วนตามเกณฑ์มาตรฐานของกองทุนไม่ชัดเจนครอบคลุม ครบถ้วน หรือแก้ไขปัญหาได้ไม่ตรงจุดประสงค์เป้าหมาย เนื่องจากขาดการนำรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนมาประยุกต์ใช้ 3) ด้านงบประมาณ คณะกรรมการมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการงบประมาณของกองทุนหลักประกันสุขภาพโดยเงินงบประมาณส่วนใหญ่จะมาจากสองส่วนคือ ส่วนที่กองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สปสช. ได้จัดสรรมาให้ และส่วนที่องค์กรบริหารส่วนตำบลต้องสมทบตามสัดส่วน ซึ่งงบประมาณที่ได้รับจัดสรรมานั้นพบว่ายังไม่เพียงพอกับกลุ่มงานที่ต้องรับผิดชอบ และจะต้องใช้งบประมาณในการบริหารจัดการเป็นจำนวนมากเนื่องจากในปัจจุบันประชาชนในชุมชนประสบกับปัญหาโรคต่าง ๆ มากมาย และ 4) ด้านคณะกรรมการบริหารกองทุน มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย เนื่องจากหมดวาระ และการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมืองทำให้การบริหารจัดการการบริหารงบประมาณ การจัดทำแผนการดำเนินงาน การดำเนินงานด้านส่งเสริมสุขภาพและการบริการเชิงรุกในพื้นที่โดยหน่วยบริการสุขภาพ ไม่ต่อเนื่องและตรงตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติกำหนด

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น อำเภอสหัสภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความแตกต่างของกระบวนการบริหารจัดการของคณะกรรมการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นระหว่างกองทุนที่มีผลการประเมินระดับ A+ และ B อำเภอสหัสภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า กระบวนการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นของอำเภอสหัสภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับ A+ (กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลวังหลวง) มีความแตกต่างกับกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นของอำเภอสหัสภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับ B

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในกระบวนการบริหารจัดการของคณะกรรมการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นระหว่างกองทุนที่มีผลการประเมินระดับ A+ และ B อำเภอสหัสภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารกองทุน 2) ด้านการจัดทำแผนงานโครงการ 3) ด้านงบประมาณ และ 4) ด้านคณะกรรมการบริหารกองทุน

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น อำเภอสหัสภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การศึกษากระบวนการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น อำเภอสหัสภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จนมีผลการประเมินอยู่ในระดับ A+ นั้น มีประเด็นสำคัญที่ค้นพบจากการศึกษาในครั้งนี้ คือ นโยบายด้านการบริหารของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (นายกองค์การบริหารส่วนตำบล) หากผู้นำให้ความสำคัญมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนมีการกำหนดแผนงานโครงการ มีผู้รับผิดชอบงานชัดเจน ต่อเนื่องไม่เปลี่ยนแปลงบ่อย มีการกำกับติดตามผลงาน มีการสนับสนุนด้านการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการกองทุนฯ มีการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ การคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการฯตามวาระการทำงาน ต้องมีระเบียบที่ชัดเจนและเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง การดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น จึงจะประสบผลสำเร็จได้

2. กระบวนการบริหารจัดการด้านการรายงานผลการดำเนินงานกองทุนฯ ที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารจัดการกองทุนฯ มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มีคณะกรรมการรวบรวมผลการดำเนินงาน และรายงานผลอย่างชัดเจน และมีการรายงานผลครบถ้วนถูกต้อง เป็นตามระยะเวลาที่กำหนด ตลอดจน การประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ การศึกษากระบวนการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นฯ ในครั้งนี้พบว่าสอดคล้องในบางประเด็นกับการศึกษาของกัลยาพร ภูจิตทอง (2556) ซึ่งได้การศึกษาเกี่ยวกับการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นของคณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพ ในองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ของอำเภอบ้านไผ่จังหวัดขอนแก่นซึ่งพบว่า การสนับสนุนจากองค์กร 4 ด้าน ได้แก่ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี และเวลา ร่วมกันสามารถทำนุบำรุงการบริหารจัดการกองทุนสุขภาพ ปัญหาและอุปสรรคที่พบส่วนใหญ่ คือ ปัญหาด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน ประเด็นที่สอดคล้องคือด้านการสนับสนุนงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอ ส่วนประเด็นที่แตกต่างคือ การศึกษาครั้งนี้ พบว่า มุมมองและการให้ความสำคัญของผู้บริหารสูงสุด รวมถึงการขัดแย้งกันของกลุ่ม/ฝ่ายการเมือง และการโยกย้ายสับเปลี่ยนงานของบุคลากร ผู้รับผิดชอบงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในหน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลให้การดำเนินงานของกองทุนขาดความต่อเนื่อง และเกิดความล่าช้าไม่เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้ การศึกษาของชนิสรา สีสันต์ (2557) ได้ศึกษา

เปรียบเทียบการดำเนินงานบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพ องค์การบริหารส่วนตำบลโนนโพน กับ เทศบาลตำบลบึงไผ่ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การดำเนินงานบริหารกองทุนฯ องค์การบริหารส่วนตำบลโนนโพนขาดความสามารถในการบริหารจัดการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้หันมาสนใจ ใส่ใจสุขภาพของตนเอง เนื่องจากประชาชนขาดแรงกระตุ้นและขาดความสนใจในการเข้าร่วมดำเนินการบริหารจัดการกองทุนฯ ซึ่งมองว่าการดำเนินงานของกองทุนฯ มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชนน้อยมาก แตกต่างจากผลของการศึกษาในครั้งนี้นี้ซึ่ง พบว่า ปัญหาของการขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนฯ เกิดจากมุมมองของผู้บริหารสูงสุด การขัดแย้งทางด้านการเมืองในท้องถิ่น และระเบียบปฏิบัติของการคัดเลือกคณะกรรมการดำเนินงานที่ไม่ชัดเจนการเปลี่ยนผู้รับผิดชอบงานบ่อยส่งผลให้การขับเคลื่อนงานขาดการต่อเนื่อง ด้านการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพ ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุจิตรา สายแก้ว (2556) พบว่า การพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพ: เทศบาลตำบลหนองบัวลาย อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา หลังพัฒนาคะแนนด้านความรู้และการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ผลการจัดประชุมโดยใช้เทคนิคกระบวนการ AIC ได้โครงการแก้ไขปัญหและส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพ จำนวน 7 โครงการ ได้รับความร่วมมืออย่างดีจากตัวแทนแกนนำชุมชนตัวแทนหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง กลุ่มเป้าหมายในการสร้างเสริมสุขภาพเป็นอย่างดี และผลการวิจัยครั้งนี้พัฒนาการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพได้ดีทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้นนำไปสู่การร่วมกันแก้ไขปัญหาสุขภาพในชุมชน ได้อย่างยั่งยืน ซึ่งจากคำกล่าวของหัวหน้าหน่วยบริการในพื้นที่จากการศึกษาในครั้งนี้ กล่าวว่า “ในฐานะกรรมการคนหนึ่งการสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจให้คณะกรรมการกองทุนก็เมื่อมีการประชุมคณะกรรมการบริหารกองทุน ซึ่งเป็นเพียงการให้คำแนะนำเท่านั้นไม่ได้เป็นการอบรมหรือการจัดการความรู้ที่เป็นระบบหรือเป็นหลักสูตร เป็นเนื้อหาวิชา ก็ทำให้ความเข้าใจในส่วนรายละเอียดของการดำเนินงานบางประเด็นไม่ครอบคลุม คือรู้ไม่หมด ก็อยากให้มีการจัดอบรมที่เป็นหลักสูตรเพื่อการพัฒนาตนเองอยู่ค่ะ” และสอดคล้องกับผลการศึกษาของวันชัย สุราเสถียรกุล (2557) ได้ศึกษาประสิทธิภาพผลการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา พบว่า 1) คณะกรรมการบริหารกองทุนยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และแนวทางการดำเนินงาน 2) งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ล่าช้า ไม่ทันในไตรมาสแรก และไม่เพียงพอต่อภาระงานที่รับผิดชอบรวมทั้งการจัดทำแผนงาน/โครงการโดยการมีส่วนร่วมจากประชาชน และชุมชนยังน้อย ข้อเสนอแนะ 1) กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่ควรมีการถอดบทเรียนจากกองทุนอื่นที่มีผลงานดีเด่นหรือที่ประสบความสำเร็จ มาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน และมีการพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง 2) ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน และหาแหล่งทุนในการสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อสร้างการรับรู้ สร้างแรงจูงใจ และสร้างความเข้าใจของประชาชนในพื้นที่ต่อกองทุนรวมทั้งส่งเสริมและสร้างโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมทำเพื่อให้การดำเนินงานกองทุนเป็นไปตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง พบว่า การดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นของอำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดที่ผลการประเมินกระบวนการบริหารจัดการการดำเนินงานกองทุนของคณะกรรมการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นในระดับ A+ กับระดับ B มีความแตกต่างกันในกระบวนการบริหารจัดการในเรื่องการวางแผน การดำเนินกิจกรรมที่ครอบคลุมทุกประเภทกิจกรรม การสนับสนุนงบประมาณจัดซื้อบริการสาธารณสุขตามชุดสิทธิประโยชน์ การบริหารจัดการเงินและงบประมาณ มีการสมทบทุนเข้าร่วมกองทุนหลักประกันสุขภาพ การบริหารคน การปฏิบัติตามระเบียบ หลักเกณฑ์ ข้อกำหนดของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ การควบคุมกำกับติดตามผลการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม และการบวนการรายงานผลและนำเสนอผลงานเด่นเพื่อต่อยอดการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แต่ก็มีกระบวนการบริหารจัดการบางเรื่องที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น กระบวนการจัดทำแผนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนถูกต้องตามหลักเกณฑ์ กระบวนการบริหารวัสดุ อุปกรณ์ การกำกับติดตามประเมินผลโดยแต่ละโครงการจะมีคณะกรรมการติดตามประเมินผลจำนวน 3 คน ด้านการจัดทำรายงาน มีการตรวจสอบการรายงานผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจำรัส ประสิว และคณะ (2553) ศึกษากองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษาจังหวัดสระบุรี พบว่า กองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นต้องมีความชัดเจนในวัตถุประสงค์ของนโยบาย กองทุนโครงสร้างขององค์กรกองทุนการจัดการองค์กรของกองทุน การสื่อสารขององค์กรกองทุน และการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการในการนำนโยบายไปปฏิบัติของกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นซึ่งในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก และการศึกษาของชาญศักดิ์ วิจิต และประจักษ์ บัวผัน (2553) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ของบุคลากรสาธารณสุข จังหวัดหนองคาย พบว่า กระบวนการบริหารกองทุนในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ประกอบด้วย ด้านการวางแผน การจัดองค์กร การบริหารงานบุคคล การอำนวยความสะดวก และการควบคุมกำกับ ซึ่งตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ ได้แก่ ด้านการควบคุมกำกับ และด้านการวางแผน และสอดคล้องกับการศึกษาของธัญี สรรเสริญ และคณะ (2553) ศึกษาเรื่องคุณภาพการดำเนินงานระบบหลักประกันสุขภาพในชุมชน: บทเรียนจากไทย พบว่า การจัดตั้งกองทุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดจากการรับทราบนโยบาย เห็นถึงประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับการประสานงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ผลการดำเนินงานกองทุนฯ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความตื่นตัว มีการปรับกระบวนการพัฒนาชุมชนมากขึ้น และสอดคล้องกับการศึกษาของกัลยาพร ภูจิตทอง (2556) ศึกษาการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น ของคณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น พบว่า การสนับสนุนจากองค์การและการบริหารกองทุนสุขภาพในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ได้แก่ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี และเวลา

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ด้านการบริหารกองทุน โดยกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นของอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ควรมีการพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการบริหารกองทุนอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือเพิ่มทักษะความรู้ในด้านการบริหารจัดการกองทุน การศึกษาดูงานในพื้นที่ที่มีการบริหารจัดการดีเด่น

1.2 ด้านการจัดทำแผนงานโครงการ โดยกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นของอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ควรมีการจัดเวทีแสดงความคิดเห็น เพื่อเป็นการกระตุ้นพลังความคิดวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วมระหว่างคณะกรรมการบริหารกองทุนชุมชน ภาควิชาการด้านสุขภาพ ส่งเสริมการสร้างและใช้แผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ให้ถูกต้องครบถ้วน

1.3 ด้านงบประมาณโดยกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นควรมีการหาแหล่งเงินในการสนับสนุนกองทุนเพิ่มขึ้น เช่น แหล่งเงินทุนจากภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ หรือแหล่งอื่น ๆ และองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถเพิ่มวงเงินในการสมทบกองทุน โดยอาจเกินจากที่อัตราส่วนกำหนด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการบริหารกองทุน ด้านการจัดทำแผนงานโครงการ ด้านงบประมาณโดยกองทุนหลักและอื่น ๆ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ด้วยความกรุณาเมตตาจิต ตลอดจนการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานวิจัยของผู้วิจัยตลอดมาอย่างดียิ่งจาก รศ.ดร.อลงกรณ์ อรรคแสง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ท่านยังเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ ที่นี้ ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ขอขอบคุณ กลุ่มเป้าหมายสำหรับที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ขอขอบคุณ บิดา-มารดา และญาติพี่น้องที่คอยให้กำลังใจเป็นอย่างดี ประโยชน์และคุณค่าจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา-มารดา บุรพจารย์ ตลอดจน ผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนสนับสนุนจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กัลยาพร ภูจิตทอง. (2556). การบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นของคณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น. *วารสารคณะสาธารณสุขศาสตร์*, 14(2), 18-29.
- จำรัส ประสิว และคณะ. (2553). กองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษาจังหวัดสระบุรี. *วารสารอนามัยสิ่งแวดล้อม*, 13(1), 50-63.
- ชนิสรา สีสันต์. (2557). การศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลโนนโพนกับเทศบาลตำบลบึงใหม่ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 17(2), 10-28.
- ชาญศักดิ์ วิจิต และประจักษ์ บัวพันธ์. (2553). การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ของบุคลากรสาธารณสุข จังหวัดหนองคาย. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับบัณฑิตศึกษา)*, 14(2), 18-29.
- รัชณี สรรเสริญ และคณะ. (2553). คุณภาพการดำเนินงานระบบหลักประกันสุขภาพในชุมชน: บทเรียนจากไทย. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา*, 3(3), 92-105.
- วันชัย สุราเสถียรกุล. (2557). ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ*, 11(3), 14-17.
- สุจิตรา สายแก้ว. (2556). การพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพ: เทศบาลตำบลหนองบัวลาย อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์*, 14(3), 11-18